nieszlachetnych w złoto. Jednak wbrew powszechnemu przekonaniu alchemia nie była aż tak bezwartościowa, a granica między niektórymi działaniami alchemicznymi a pierwszymi śladami tego, co obecnie nazywamy chemią, jest co najmniej niejasna[61]. Ale Bega w swoim obrazie komentował daremność obsesji na punkcie złota. To trafna analogia do współczesnego naukowego systemu motywacyjnego. Pogoń za akademickim skarbem, jakim są publikacje i cytowania, pozostawia nas pośród gruzowiska, jakie pozostały po nieudanych i bezużytecznych badaniach naukowych[62].

Niegodziwe pobudki działają niczym porywczy dżin, dając ci dokładnie to, o co prosiłeś, ale niekoniecznie to, czego chciałeś. Poproś o publikacje, a otrzymasz je, ale przygotuj się na to, że naukowcy będą mieli mniej czasu na sprawdzanie błędów, a „krojenie salami" stanie się normą. Poproś o publikacje w prestiżowych czasopismach, a dostaniesz to, ale bądź przygotowany na to, że, próbując się do nich dostać, naukowcy będą wykorzystywać *p*-hacking, stronniczość publikacji, a nawet posuwać się do oszustw. Poproś o pieniądze z dotacji, a je dostaniesz – ale bądź przygotowany na to, że naukowcy będą tworzyć szum medialny i w dużym stopniu przeinaczać swoje odkrycia, próbując przyciągnąć uwagę darczyńców. Na pozór obecny system finansowania nauki i publikacji jej osiągnięć może promować produktywność i innowacyjność, jednak zamiast tego często nagradza tych, którzy podążają jedynie za literą, a nie duchem przedsięwzięcia[63].

---

[61] Zob. A. Howes, *Age of Invention: When Alchemy Works*, „Age on Invention", 6 października 2019, https://antonhowes.substack.com/p/age-of-invention-when-alchemy-works; R. Conniff, *Alchemy May Not Have Been the Pseudoscience We All Thought It Was*, „Smithsonian Magazine", luty 2014, https://www.smithsonianmag.com/history/alchemy-may-not-been-pseudoscience-we-thought-it-was-180949430/.

[62] Podstawowa różnica między alchemikami a współczesnymi naukowcami polega na tym, że dla współczesnych naukowców złoto jest prawdziwe. Jak widzieliśmy w rozdziale 6, naukowcy, którzy są skłonni nagłośnić i uprościć swoje odkrycia w formie bestsellerowych książek i prestiżowych wykładów, otrzymują za nie ogromne nagrody pieniężne.

[63] M.A. Edwards, S. Roy, *Academic Research in the 21st Century: Maintaining Scientific Integrity in a Climate of Perverse Incentives and Hypercompetition*, „Environmental Engineering Science" 2017, 34, nr 1, s. 51–61, https://doi.org/10.1089/ees.2016.0223.

Cornelis Bega, *Alchemik*, 1663. Getty Museum

Sama świadomość problemu motywacji, jakimi kierują się badacze, nie oznacza, że powinni być zwolnieni z odpowiedzialności, gdy dopuszczą się nadużyć. Wszyscy odczuwamy siłę tych pobudek, ale nadal powinniśmy zrobić wszystko, co w naszej mocy, aby w imię dobra nauki im się przeciwstawić[64]. Byłoby też niewątpliwie lepiej, gdybyśmy podczas dokonywania odkryć na temat świata nie musieli zmagać się z miażdżącym

[64] T. Yarkoni, *No, It's Not The Incentives – It's You*, 2 października 2018, https://www.talyarkoni.org/blog/2018/10/02/no-its-not-the-incentives-its-you/.